

NOVA REFORMA RUSKIH ORUŽANIH SNAGA: ISKUSTVA IZ RUSKO-GRUZIJSKOG SUKOB

Marinko Ogorec *

UDK: 355.02(470:479.22)
355.1(470:479.22)
355.3(470:479.22)

Pregledni članak

Primljeno: 18.VIII.2009.

Prihvaćeno: 22.XI.2009.

Sažetak

Ruske oružane snage započele su novu reformu koja bi trebala završiti 2012. godine njihovom gotovo potpunom kvalitativnom i kvantitativnom preobrazbom. Reformski procesi u ruskim oružanim snagama takvog opsega obično su povezani s najsvježijim iskustvima iz ratnih sukoba u kojima su sudjelovale, pa su i ove reforme povezane s iskustvima iz nedavno završenog rusko-gruzijskog sukoba u kojem je Rusija ostvarila brzu vojničku pobjedu. Rusko-gruzijski konflikt vođen je u stilu konvencionalnih ratova XX. stoljeća i može se reći da je bio prvi takav sukob u novom stoljeću, čime su u potpunosti obezvrijeđene hipoteze kako su konvencionalni ratovi definitivna prošlost, a eventualni će konflikti novog doba imati isključivo formu i sadržaj asimetričnih sukoba - pojednostavljeno rečeno, oni će biti vođeni kao različiti oblici terorističko-protuterorističkih akcija i operacija. Kroz rusko-gruzijski sukob ruske oružane snage i vojno vodstvo dobili su punu potvrdu vrijednosti reformskih procesa provedenih u Putinovom razdoblju, ali istodobno se pokazao i niz slabosti, zbog čega su ruske oružane snage, bez obzira na nesumnjivo briljantan uspjeh, ponovno započele novi ciklus reformskih procesa, koje je inicirao predsjednik Medvedev nakon završetka sukoba. Trenutno je prilično teško procijeniti njihov mogući uspjeh jer su tek započele, međutim ruska vojska je do sada provela iznimno veliku kvalitativnu transformaciju u relativno kratkom razdoblju, što predstavlja jamstvo uspjeha i u ovom slučaju.

Ključne riječi: Rusija, rusko-gruzijski sukob, reforma oružanih snaga, ratna iskustva

1. UVOD

Razmatranje suvremenih međunarodnih odnosa na europskom prostoru, a posebno obrambeno sigurnosnih relacija među vodećim europskim zemljama, teško je moguće bez uključivanja Rusije, kao jednog od značajnih međunarodnih čimbenika. Zapravo, kroz cijelu europsku povijest, Rusija je utjecala na većinu društvenih procesa, njena uloga bila je manje ili više izražena, ali gotovo uvijek nezaobilazna, pogotovo kad u obzir uzmemo njezinu veličinu, brojnost stanovništva, gospodarski

* Dr.sc. Marinko Ogorec (marinkoogorec@hotmail.com), uposlen je u Institutu za istraživanje i razvoj obrambenih sustava Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

potencijal i prirodne resurse. Usredotočenost SAD-a na ustrojavanje nove državne administracije i temeljnu promjenu političkog diskursa, uz istovremenu preokupaciju europskih zemalja snažnom ekonomsko-financijskom recesijom, njezinim sve izraženijim posljedicama i grčevitim pokušajima europskih vlada da pronađu najmanje bolne načine izlaska iz krize, potisnuli su u drugi plan donedavno vrlo aktualni rusko-gruzijski sukob i dalekosežne posljedice koje su iz njega proistekle. S druge strane, iako je trenutno u drugom planu, rusko-gruzijski sukob označava početak novog razdoblja političkih i geostrateških odnosa na prostoru nekadašnjeg SSSR-a, ali i šire međunarodne zajednice, te naveliko nadilazi regionalne okvire. Jedna od neposrednih posljedica tog sukoba je i aktualna reforma ruskih oružanih snaga.

2. RUSKO-GRUZIJSKI SUKOB

Ishodište rusko-gruzijskih sukoba datira još iz vremena 1801. godine kada je carska Rusija anektirala Gruziju u svoj sastav, međutim sjeme sukoba koje je eskaliralo početkom 90-ih godina prošlog stoljeća posijano je nakon Sovjetske socijalističke revolucije u listopadu 1917. i nove aneksije Gruzije,¹ čime je nastavljena podjela Oseta kao naroda na dva međusobno povezana prostora, ali koji su imali različiti razvojni put. Prvi sukobi izbili su već 1920. godine, ali ne zbog etničkih netrpeljivosti, već primarno zbog ideološko-političkih razmimoilaženja. Naime, sukob je izbio između menjševički orijentiranih gruzijskih snaga i južnih Oseta koje su predvodili osetski i gruzijski boljševici, a završio je intervencijom postrojbi Crvene armije, koja je zaposjela cijeli prostor i zaustavila daljnje sukobe. U novim okolnostima sovjetska gruzijska vlada je u travnju 1922. formirala Južnoosetsku autonomnu oblast, koja je sačuvala tu autonomiju u manje ili više izraženom obliku tijekom cijelog razdoblja Sovjetskog Saveza. Problemi su počeli njegovim raspadom.

a) Geneza rusko-gruzijskog sukoba

Slabljenjem SSSR-a počinju jačati nacionalističke težnje i kod Gruzijaca i kod Oseta, te je već u studenom 1989. godine Južnoosetsko vrhovno vijeće zatražilo ujedinjenje sa Sjevernom Osetijom, kao jamstvo očuvanja osetske autonomnosti, međutim dan kasnije gruzijski parlament ukinuo je svaki oblik autonomnosti Južnoj Osetiji, te osporio određena manjinska prava koja su do tada bila neupitna,² što je bio svojevrsni okidač daljnje eskalacije etničkih sukoba, koji su se posebno zaoštrili stjecanjem neovisnosti i suvereniteta Gruzije.

¹ U proljeće 1921. postrojbe Crvene armije umarširale su u Gruziju, koja je nakon toga priključena SSSR-u kao dio Transkavkasko Republike, da bi postala autonomnom kao jedna od sovjetskih republika tek 1936. godine. U njezin sastav uključene su kao nekada autonomne sovjetske republike Adžarija i Abhazija, te autonomna oblast Južna Osetija (detaljnije u Kokochashvili: *Republic of Georgia*).

² Konkretnije, po nalogu prvog predsjednika Zviada Gamzahurdije na cijelom prostoru Gruzije uveden je gruzijski jezik kao službeni, što je izazvalo pobunu Oseta koji su tražili uz gruzijski i službenu uporabu njihovog jezika na prostoru Južne Osetije.

Tijekom 1991. godine, izbili su brojni nasilni incidenti i oružani sukobi tijekom kojih su napadnuta mnoga južnoosetijska i abhazijska sela, te gruzijske kuće i škole u Chinvaliju, što je na kraju eskaliralo u građanski rat kojim su stvorene separatističke pokrajine Južna Osetija i Abhazija, pri čemu nisu prekinute težnje južnih Oseta za ujedinjenjem sa Sjevernom Osetijom koja je ostala u sastavu Ruske Federacije. Crnu bilancu sukoba činilo je oko 20 000 poginulih na svim zaraćenim stranama, te između 60 000 i 100 000 izbjeglica koji su pobjegli ili na prostor Sjeverne Osetije ili u Gruziju (ovisno o etničkoj pripadnosti).

Nakon vrlo nedvosmislene reakcije službene Moskve, kojom se stavila na stranu južnih Oseta i abhaških pobunjenika,³ Gruzija je 1992. pristala na prekid vatre kako bi izbjegla veće sukobe s Rusijom. Gruzijaska i južnoosetijska vlada pristale su na sporazum kojim se izbjegava nasilje, a Gruzija je pristala ne uvoditi sankcije protiv Južne Osetije. Tada su osnovane osetijske, ruske i gruzijske mirotvorne snage, koje su činile tampon-zonu između pobunjenog područja i ostatka Gruzije, međutim to je dodatno zakompliciralo rusko-gruzijske odnose, koji ni ranije nisu bili sjajni.⁴ Veliki doprinos tome dala je pogrešna ruska politika prema mladoj gruzijskoj državi, jer je težnje osetskog pučanstva za osamostaljenjem nastojala iskoristiti kao svojevrsni destabilizator Gruzije, pri čemu se očekivalo jače oslanjanje vlasti u Tbilisiju na službenu Moskvu. Reakcija je bila suprotna očekivanoj. Vlast u Tbilisiju, na čelu s Eduardom Ševarnadzeom još više se udaljila od Rusije i potražila strateške partnere na drugoj strani – prvenstveno SAD-u i NATO-u. To je opredijelilo bilateralne rusko-gruzijske odnose u budućnosti, pri čemu je na osobitom značaju dobio gruzijski geostrateški položaj, smješten u središtu iznimno osjetljivog i neuralgičnog pojasa Zakavkazja gdje praktično dominira tim cijelim prostorom.⁵

Osim toga, Rusija s Gruzijom neposredno graniči na svojoj jugozapadnoj granici, sredinom Velikog Kavkaza, a radi se o jednoj od najosjetljivijih ruskih granica, jer se na nju oslanjaju nestabilne regije s izraženim separatističkim težnjama u kojima traju oružani sukobi – Čečenija, Ingušetija i Dagestan i regije u kojima postoje veće ili manje tenzije s mogućnošću prerastanja u sukobe (prije svega Sjeverna Osetija i Karačajevo-Čerkeska Oblast). Imajući to u vidu, rusko čelništvo procijenilo je, da

³ Ne samo što je pobunjenike pomagala oružjem, streljivom i vojnom opremom, Rusija se prvi put i neposredno uključila u ratne operacije na prostoru Abhazije, pomorskom operacijom 27. rujna 1993. za ovladavanje Suhumijem. Nakon toga rusko ratno zrakoplovstvo bombardiralo je gruzijske snage na prostoru Khobija, Senakija i Zugdidiya koje su započele ofenzivu s ciljem slamanja pobune, a 4. studenoga iste godine izveden je ruski pomorski desant u području luke Poti. U Južnoj Osetiji regularne postrojbe ruskih snaga nisu bile angažirane, ali u ratnim operacijama je sudjelovalo oko 1500 ruskih dragovoljaca i Kozaka (Andersen, 2002.)

⁴ Nakon raspada SSSR-a ostalo je najviše otvorenih pitanja upravo u rusko-gruzijskim odnosima, što je dodatno opterećivala izrazita gruzijska težnja za što bržim uključenjem u NATO-savez i opći animozitet prema Rusima, pa su praktično od samog početka rusko-gruzijski odnosi oscilirali između podnošljivog i lošeg.

⁵ Geostrateški položaj Gruzije omogućava gotovo potpunu kontrolu nad najkraćim naftovodnim putevima od Bakua do crnomorske obale, a dvije gruzijske luke – Suhumi i Batumi, imale su najveće i svojevremeno najsuvremenije kapacitete za preтовar nafte na tom dijelu priobalja.

ukoliko bi Rusija imala jači utjecaj na Gruziju, mogla bi s većom sigurnošću kontrolirati svoje južne granice i time učinkovitije onemogućavati kretanje čečenskih pobunjenika preko granica Ingušetije, Dagestana i same Gruzije.⁶

Napetost je eskalirala sredinom rujna 2002. godine, kad je nekoliko desetaka čečenskih pobunjenika prešlo granicu i ušlo iz Gruzije na ruski prostor oko pet kilometara u dubinu, nakon čega je započela ruska operacija njihove likvidacije. Tom prilikom predsjednik Putin eksplicitno je izjavio da "ukoliko gruzijske vlasti neće samostalno neutralizirati pobunjeničke baze na svom prostoru, pri čemu po svojoj želji mogu imati svu pomoć ruskih oružanih snaga, onda će to uraditi Rusija preventivnim udarima po bazama terorista na gruzijskom teritoriju" (Известия od 20. 9. 2002.). Naravno, odmah je uslijedio odgovor Gruzije, u kojem je predsjednik Ševarnadze tu izjavu nazvao "objavom rata" i započeo široku diplomatsku kampanju na internacionalizaciji spora. Ipak, kriza je riješena pojačanom suradnjom Gruzije i angažiranjem njihovih snaga na rješavanju problema čečenskih baza u Pankiskom tjesnacu (*Панкисское ущелье*), te potpisivanjem sporazuma između pograničnih vlasti Rusije i Gruzije o zajedničkom patroliranju u pograničnom prostoru, ali time nisu u većoj mjeri poboljšani ukupni rusko-gruzijski odnosi (Ogorec, 2008.: 155-156). Nove tenzije izbile su objavom službenog Tbilisija za odobrenje letova NATO-ovih zrakoplova za elektronsko djelovanje AWACS iznad Gruzije (rusko vojno-političko čelništvo tu najavu smatralo je grubom provokacijom, smatrajući da bi AWACS-i bili korišteni u prvom redu za izviđanje ruskog prostora).

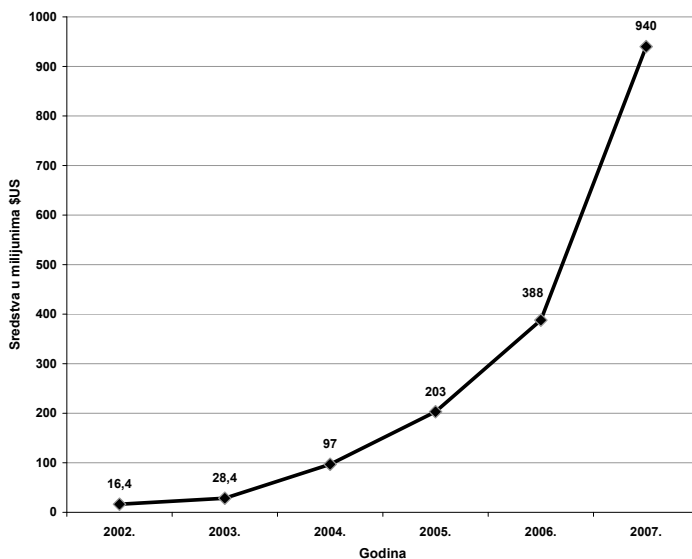
Istodobno s tim novim zahlađenjem odnosa, u Gruziji je došlo do unutarpolitičkih tenzija izazvanih sve lošijom gospodarskom situacijom, koja je rezultirala "revolucijom ruža" i dolaskom na vlast Mihaila Saakašvilija. Nakon promjene političke strukture, došlo je do novog zaoštavanja rusko-gruzijskih odnosa, zbog gruzijskog pritiska na iseljavanje i zatvaranje svih ruskih vojnih baza na njihovom teritoriju,⁷ pri čemu se Gruzija intenzivno oslanjala na vojnu pomoć SAD-a, nastojeći osigurati produženje američkog programa "Osposobi i opremi".⁸ U tom razdoblju započele su i intenzivne pripreme Gruzije na vojnom rješavanju pitanja Južne Osetije i Abhazije, ubrzanim jačanjem njihovih oružanih snaga, što se prije svega moglo vidjeti u naglom porastu izdvajanja za vojne potrebe (Grafički prikazi br. 1 i br. 2).

⁶ U tom kontekstu, Rusija je krajem 2000. godine uvela vize za gruzijske državljane, s obrazloženjem da će tako lakše spriječiti ulazak čečenskih terorista iz Gruzije u Rusiju, ali su iz tako zaoštrenog viznog režima izuzeli nositelje gruzijskih putovnica iz Abhazije i Južne Osetije. Gruzijci su u tome vidjeli dodatni poticaj separatistima za otkazivanje lojalnosti središnjim vlastima u Tbilisiju, ali i težak udarac svojim državljanima na privremenom radu u Rusiji, što je dodatno utjecalo na zahlađenje odnosa.

⁷ Nakon raspada SSSR-a na teritoriju Gruzije ostale su četiri ruske vojne baze, od kojih su dvije zatvorene početkom devedesetih, dok su ostale aktivne dvije ruske vojne baze u Ahalkalakiju i Batumiju, pa iako je sklopljen sporazum i o njihovom iseljavanju, ruska strana nije pokazivala namjeru njihovog zatvaranja unatoč inzistiranju Gruzije i pregovorima koji su bezuspješno vođeni još od 1999. godine (Независимое военное обозрение br. 5 od 13.2.2004.).

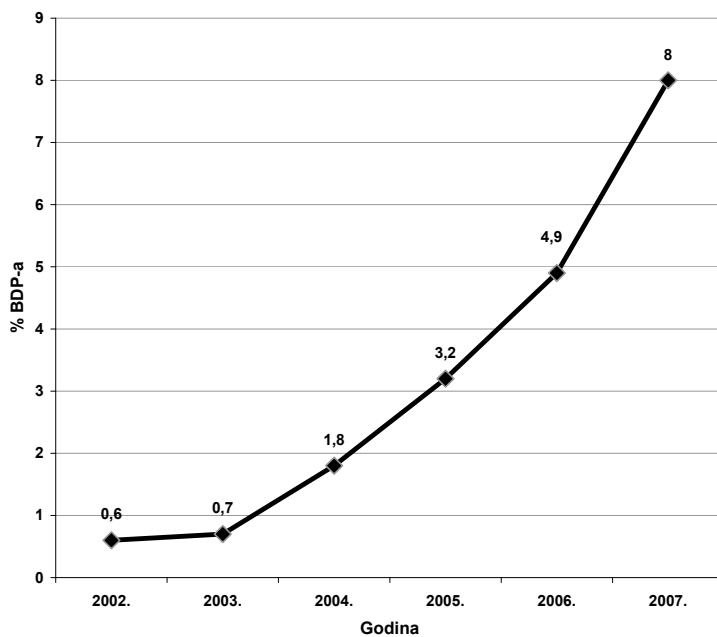
⁸ U sklopu tog programa SAD su dale oko 64 milijuna dolara na opremanje i obučavanje gruzijskih oružanih snaga i uvježbale više od 2300 gruzijskih vojnika i časnika (Ogorec, 2008.: 157).

Grafički prikaz 1. Gruzijско izdvajanje za potrebe oružanih snaga

Izvor: Strategic Defence Review (2007.), Tbilisi: Ministry of Defence of Georgia.

Grafički prikaz 2. Dio gruzijskog BDP-a namijenjen rashodima za potrebe OS

Izvor: Strategic Defence Review (2007.), Tbilisi: Ministry of Defence of Georgia.

Osim izrazito velikog i naglog uvećavanja finansijskih sredstava za potrebe oružanih snaga, proveden je opsežni program nabavke i opremanja naoružanjem i teškom ratnom tehnikom, koji je uglavnom realiziran tijekom 2006. i 2007. godine (Tablica 1).

Tablica 1. Opremanje gruzijskih oružanih snaga teškom ratnom tehnikom

Vrsta naoružanja	Količina	Isporučitelj	Godina nabave
Tenk T-72	70	Češka	2005. – 2006.
	90	Ukrajina	2005. – 2007.
Tenk T-55AM2	10	Češka	2000.
Borbena vozila pješništva BMP-2	52	Ukrajina	2004. – 2005.
Oklopni transporter BTR-80	30	Ukrajina	2004. – 2005.
Oklopni transporter "Kobra"	100	Turska	2007. – 2008.
Oklopno vozilo BTS-5	6	Ukrajina	2007.
203 mm samovozni top 2S7 "Pion"	5	Ukrajina	2007.
152 mm samovozna haubica 2S3 "Akacija"	12	Ukrajina	2004. – 2005.
152 mm samovozna haubica "Dana"	24	Češka	2003. – 2006.
122 mm haubica D-30	42	Češka	2001. – 2006.
122 mm/160 mm višecjevni raketni bacač "GradLAR"	8	Izrael	2007. – 2008.
122 mm višecjevni raketni bacač RM-70	6	Češka	2004.
262 mm višecjevni raketni bacač M-87 "Orkan"	5	BiH	2006. – 2007.
	14	Bugarska	2004.
120 mm minobacač	25	Češka	2005.
	15	BiH	2006.
82 mm minobacač M-69A	25	BiH	2006.
60 mm minobacač M-57	50	BiH	2006.
60 mm minobacač	60	Grčka	2008.
PZO raketni sustav 9K37M1 Buk-M1 (SA-11)	3 lansera i 48 raketa	Ukrajina	2007.
PZO raketni sustav 9K33M3 Osa-AKM (SA-8B)	4 lansera i 48 raketa	Ukrajina	2006.
Jurišni zrakoplov Su-25K	12	Češka	2004.
	4	Bugarska	2005.
Školsko-borbena zrakoplov L-39C	12	Ukrajina	2006. – 2007.

Vrsta naoružanja	Količina	Isporučitelj	Godina nabave
Borbeni helikopter Mi-24	7	Ukrajina	2005.
	1	Uzbekistan	2004.
Helikopter Mi-8MTV	2	Ukrajina	2005.
Helikopter Bell 212	6	SAD	2007. – 2008.
Helikopter Bell UH-1H	10	SAD	2000. – 2001.
	2	Turska	2001.
Bespilotna letjelica "Aerostar"	1	Izrael	2005.
Bespilotna letjelica Hermes 450	6	Izrael	2006.
Raketni čamac klase "La Combattante II"	1	Grčka	2004.
Patrolni brod klase "Point"	2	SAD	2000. – 2002.
Patrolni brod klase MTRP 33	1	Turska	2008.

Izvor: CAST Researches

b) Ratne operacije

O samom tijeku ratnih operacija u kratkotrajnom rusko-gruzijskom sukobu kolovoza 2008. godine, manje-više sve je poznato. Namjere gruzijskog vodstva da problem odmetnutih pokrajina riješi vojnim putem, počele su se kristalizirati početkom kolovoza 2008. godine koncentracijom velikih snaga i sredstava oko crte razgraničenja s Južnom Osetijom,⁹ što nije promaknulo ni ruskim obavještajnim službama, zbog čega je i ruska vojska pojačala svoje snage na pograničnom području prema Južnoj Osetiji.

Gruzijske snage započele su ratne operacije 7. kolovoza oko 22 sata intenzivnim i potpuno neselektivnim topničko-raketnim napadima na osetijski grad Chinvali, uz istovremeno ubacivanje diverzantske skupine, koja je trebala urušiti strateški važan tunel Roki – jedini put kojim je teška tehnika ruskih kopnenih snaga mogla ući na prostor Južne Osetije (Barabanov, 2008.). Uz intenzivno raketiranje i granatiranje Chinvalija gruzijske snage poduzele su opći prodor iz svih smjerova na područje Južne Osetije, uz žestoke sukobe s osetskim snagama, ali i ruskim postrojbama iz sastava mirovnih snaga, koje su kontrolirale liniju razgraničenja.

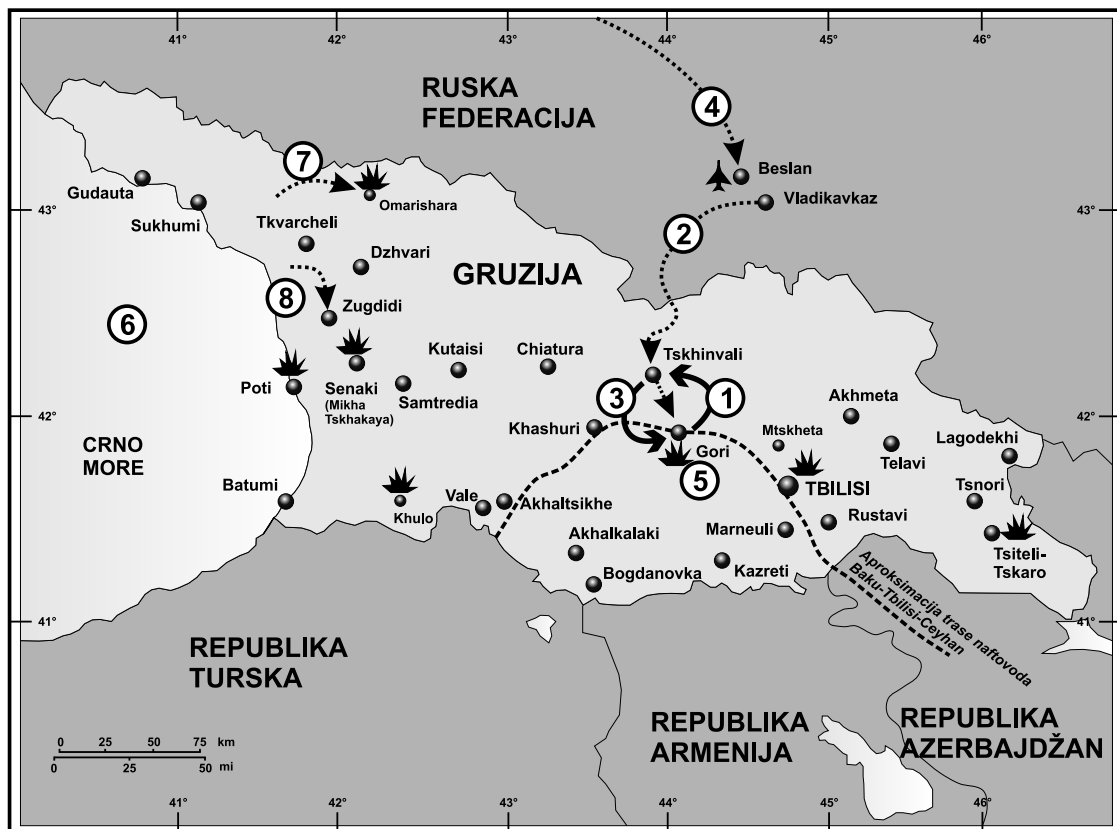
Gruzijska operacija izazvala je gotovo trenutnu reakciju ruskog vojno-političkog čelništva, koje je po svoj prilici očekivalo ovakav razvoj događaja i bilo za njega spremno. Ruske postrojbe dočekale su i razbile diverzantsku skupinu koja je trebala urušiti tunel Roki, a zatim su uputile svoje oklopno-mehanizirane snage kroz taj tunel na područje Južne Osetije. Od relativno malih snaga u prvom ešelonu, ruske snage su za dva dana višestruko narasle i dostigle preko 10 000 ljudi.¹⁰ Uz

⁹ Po ruskim podacima Gruzija je angažirala snage do veličine 10 bojni - otprilike 12 000 ljudi (Barabanov, 2008.).

¹⁰ U prvom ešelonu 8. kolovoza upućene su tri taktičke skupine ukupne snage triju bojni iz

stalnu potporu zračnih snaga i velikih koncentracija topništva (po službenim ruskim podacima, tijekom operacija na gruzijske snage ispaljeno je, između ostalog i 15 operativno-taktičkih raketa velikog dometa "Točka-U"), ruske snage su vrlo brzo preuzele stratešku inicijativu i potisnule gruzijske snage iz prostora Južne Osetije (Grafički prikaz 3).

Grafički prikaz 3. Tijek ratnih operacija u rusko-gruzijskom sukobu kolovoza 2008. godine

LEGENDA:

Ruski zračni i/ili artiljerijski napadi

1. Gruzijske snage ulaze u Tskhinvali 8. kolovoza
2. Dijelovi ruske 19. motostreljačke divizije ponovo zauzimaju Tskhinvali 9. kolovoza
3. Gruzijske snage napuštaju Tskhinvali i regrupiraju se u Goriju
4. Dijelovi dvije ruske zračno-desantne divizije slijeću u Beslan i odlaze kao pojačanje u Tskhinvali
5. Rusi napreduju prema Goriju, a Gruzijci se povlače u Mtskhetu
6. Dijelovi Crnomorske flote patroliraju gruzijskom obalom kontrolirajući i napadajući gruzijske brodove
7. Abhazijske snage uz pomoć Rusa istjeruju gruzijske mirotvorce iz Kodori doline
8. Ruske snage zauzimaju Zudidi

Izvor: <http://www.stltoday.com/blogzone/the-platform/files/2008/08/russia-georgia-conflict-map.jpg>

Istovremeno s borbenim operacijama u Južnoj Osetiji, ruske postrojbe jačine oko 9000 ljudi¹¹ ušle su na područje druge odcijepljene pokrajine Abhazije i započele pomorsku blokadu gruzijskog priobalja. U takvim okolnostima, do 11. kolovoza ruske snage zaposjele su cjelokupni teritorij separatističkih pokrajina Abhazije i Južne Osetije i slomile otpor gruzijskih snaga, a narednog dana došlo je do njihovog potpunog rasula, pa je do večeri 12. kolovoza, Mihail Saakašvili, uz posredovanje francuskog predsjednika Sarkozya, potpisao sporazum o prekidu vatre, čime je završen kratkotrajni, ali intenzivni rusko-gruzijski rat.

c) Iskustva i posljedice

Rusko-gruzijski konflikt vođen je u stilu konvencionalnih ratova XX. stoljeća i može se reći da je bio prvi takav sukob u novom stoljeću, čime su na vrlo konkretan način demantirani teoretičari koji zastupaju stavove kako su konvencionalni ratovi definitivna prošlost, a eventualni konflikti novog doba imat će isključivo formu i sadržaj asimetričnih sukoba.¹² Drugim riječima, po njihovom mišljenju "odzvoniло" je klasičnim oružanim snagama i umjesto njih treba pronaći novi oblik stvaranja sustava sigurnosti, koji će odgovarati opasnostima asimetričnih prijetnji, a samim time i novu formu vojno-redarstvenih snaga.¹³ Rusko-gruzijski sukob pokazao je kako konvencionalni ratovi ipak nisu završili krajem XX. stoljeća ratovima na prostoru bivše Jugoslavije i kako osim specijaliziranih vojno-redarstvenih snaga, svaka država koja vodi računa o svojoj suverenosti mora izgrađivati i konvencionalne oružane snage u formi i strukturi optimalnoj njezinim potrebama i mogućnostima.

sastava 429. i 503. motostreljačke pukovnije 19. divizije i iz 135. samostalne motostreljačke pukovnije, koje su prihvatile borbena djelovanja u područjima Džava i Gufta. Već 10. kolovoza na području Južne Osetije nalazile su se četiri ojačane pukovnije (osim potpune 429., 503. i 135. motostreljačke pukovnije, bila je angažirana i za sada nepoznata padobranska pukovnija iz sastava 76. zračno-desantne divizije, te specijalne postrojbe Izvidničke pukovnije zračno-desantnih snaga).

¹¹ Angažirane su snage iz sastava 7. i 76. zračno-desantnih divizija, 20. motostreljačke divizije i Mornaričko-desantne divizije Crnomorske flote, a pomorsku blokadu uspostavio je operativni flotni sastav Crnomorske flote, predvođen raketnom krstaricom klase "Slava".

¹² Novi izazovi i prijetnje nekonvencionalne i netradicionalne prirode u prvi su plan stavile problem tzv. "nevojnog ugrožavanja sigurnosti" odnosno oružanog sukoba koji se ne odvija po međunarodnim konvencijama i pravilima pa se kao takav može smatrati "iregularnim" odnosno asimetričnim (Barnett, 2003.: 15). Pritom je pojam asimetričnog ratovanja povezan s nekonvencionalnim oblicima vođenja oružane borbe, što znači da se takvi sukobi protive aktualnim odredbama međunarodnog prava i konvencijama koje reguliraju vođenje oružanog sukoba. Napadi, koji se sastoje od ubojstava, otmica, masovnog ranjavanja, bezosjećajnosti prema žrtvi i posljedicama napada, te korištenja kemijskog i/ili biološkog oružja i sl., vrlo teško mogu naići na proporcionalan odgovor, jer bi time žrtva vrlo lako mogla dobiti atribute agresora u percepciji međunarodnog javnog mnijenja.

¹³ Velik broj zemalja procjenjuje kako je klasičan konvencionalni napad na njihov državni teritorij malo vjerojatan, dok su veliku vjerojatnost dobili oblici ugrožavanja sigurnosti koji proizlaze iz nekonvencionalnog oblika prijetnji. Među asimetričnim sukobima ili "ratovima IV. generacije", kako ih nazivaju pojedini autori (npr. Lind, 2004.; Echevarria, 2005.), središnje mjesto ima terorizam, pa se u suvremenoj literaturi nerijetko poistovjećuje asimetrični rat s raznovrsnim oblicima permanentnog terorističkog djelovanja (Staten, 1998.).

Ruska vojna intervencija donijela je još jednu novost, do sada relativno nepoznatu u bližoj povijesti ratovanja – potpuno nasilno razoružanje poraženog protivnika.¹⁴ Ruske aktivnosti na sustavnom razaranju gruzijske vojne infrastrukture i ratne tehnike nastavljene su i nakon potpisivanja sporazuma o prekidu vatre, tako da su do sredine kolovoza potpuno uništene gruzijske vojne baze Gori i Senaki, te vojno-pomorska baza Poti (Liklikadze, 2008.). Gruzijske oružane snage ostale su bez svih vojnih zrakoplova i helikoptera, bez svih sustava PZO-a, bez svih ratnih brodova ratne mornarice i obalne straže, te bez svih instalacija obrane obalnog pojasa, kao i otprilike između 35 i 50 posto (po ruskim procjenama) cjelokupnog naoružanja i ratne tehnike kopnene vojske. Tako temeljito i sustavno razoružanje poraženog protivnika nije zabilježeno od završetka Drugoga svjetskog rata, što navodi na zaključak da je provedeno očigledno kao pomno planirana aktivnost s dalekosežnim posljedicama, a s druge strane, geopolitičke posljedice znatno su veće i dalekosežnije.¹⁵

Ruske oružane snage i vojno vodstvo dobili su potvrdu vrijednosti reformskih procesa provedenih u Putinovom razdoblju, ali istovremeno rusko-gruzijski sukob pokazao je i određene slabosti u funkcioniranju pojedinih segmenata ruskih oružanih snaga,¹⁶ zbog čega nimalo ne čudi da su ruske oružane snage, bez obzira na nesumnjivo briljantan uspjeh, ponovno započele novi ciklus reformskih procesa, koje je inicirao predsjednik Medvedev nakon završetka sukoba.¹⁷

¹⁴ Još u završnoj fazi sukoba ruske postrojbe započele su sustavno, temeljito uništavanje gruzijskog naoružanja, teške ratne tehnike i vojne infrastrukture, pa su 11. kolovoza iz prostora Abhazije (nakon zauzeća grada Zugdidi bez ikakvog otpora), ušle u vojne baze Senaki i Poti i započele uništavanje gruzijskih ratnih brodova i zrakoplova, teške ratne tehnike, skladišta naoružanja i vojne opreme, pričuve streljiva, te lučke i aerodromske instalacije.

¹⁵ Ruska vojna intervencija neugodno je iznenadila ne samo gruzijske oružane snage i vojno-političko čelništvo, nego i njihove zapadne mentore, jer im je postalo definitivno jasno kako se Rusija vratila na političku scenu u stilu "velikog igrača", te kao takva očekuje odgovarajući tretman i novu stratešku ulogu u promijenjenoj međunarodnopolitičkoj konstelaciji.

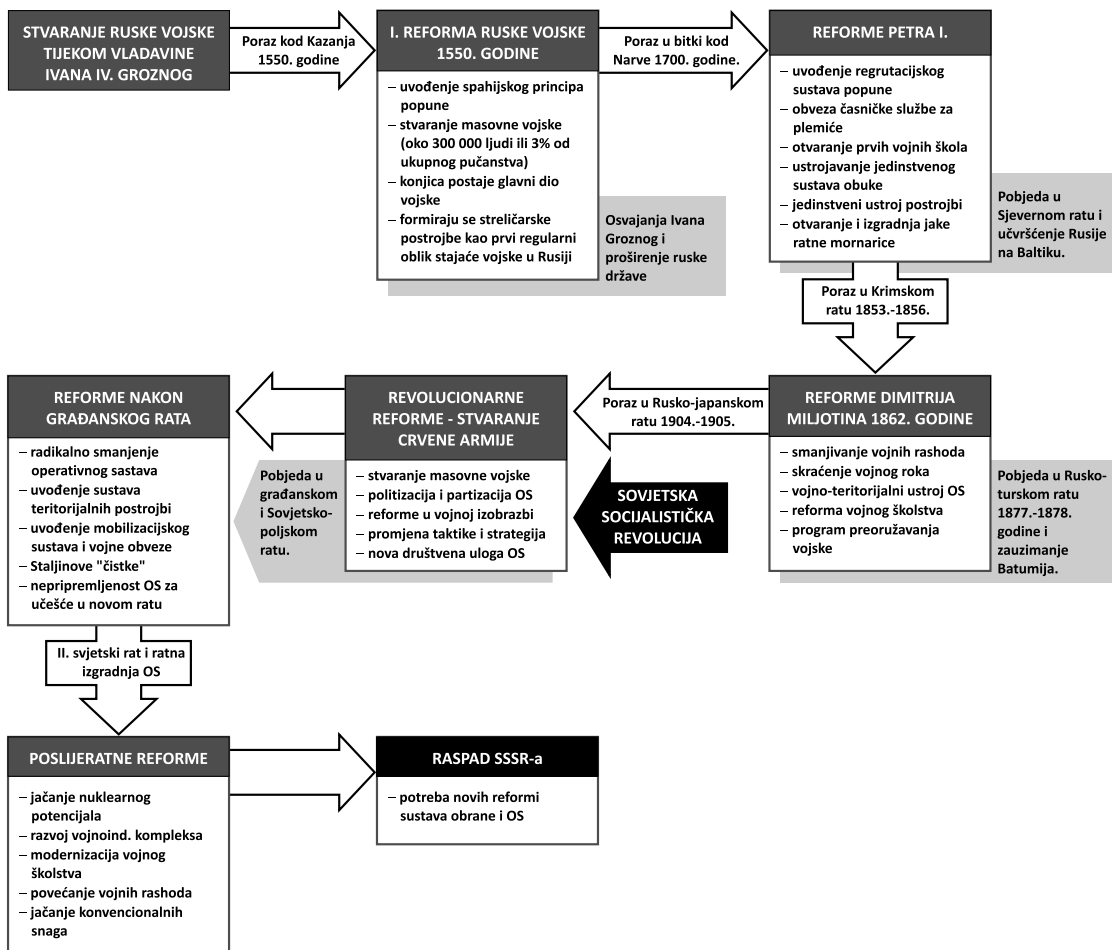
¹⁶ U prvom redu nedovoljnu opremljenost i uvježbanost za noćne operacije, ograničene mogućnosti taktičkog izviđanja, ozbiljne propuste u sustavu veza i tradicionalno lošu logistiku čiji problemi se "vuku" još iz vremena carske Rusije, a nikada nisu bili riješeni na odgovarajući način ni u Crvenoj armiji, niti poslije u Sovjetskoj armiji, pa su na neki način već postali tradicionalna slabost ruskih oružanih snaga i u današnje vrijeme (detaljnije u Holloway, 2001.: 28-34).

¹⁷ Iako nema službene potvrde iz Ministarstva obrane, vjerojatno je jedan od temeljnih indikatora koji su utjecali na pokretanje reformi (prvenstveno na planu kadrovske "osvježavanja" najviših vojnih dužnosti), bila analiza ruskih zrakoplovnih gubitaka, jer od šest oborenih ruskih zrakoplova najmanje tri su stradala od vlastite PZO zbog loše koordinacije i sustava veze (Известия od 8. 7. 2009.)

3. REFORME RUSKIH ORUŽANIH SNAGA

Opsežne reforme u ruskoj vojsci nisu nikakva novost, već prije predstavljaju pravilo koje se ponavlja nakon gotovo svakog njihovog većeg vojnog angažmana¹⁸ (Grafički prikaz 4).

Grafički prikaz 4. Reforme u ruskoj vojsci kroz povijest

Izvor: Ogorec, 2008.: 200.

¹⁸ Već nakon stvaranja prve jedinstvene ruske vojske, relativno brzo se ukazala potreba za njezinom reformom poslije teškog poraza kod Kazanja 1550. godine, kada je Ivan Grozni uveo niz mjera usmjerenih prvenstveno na jačanje discipline i borbenog morala. Drugu veliku reformu, kojom su stvorene suvremene oružane snage po uzoru na vodeće europske zemlje toga doba, poduzeo je Petar I. nakon poraza u bitki kod Narve 1700. godine, a za narednu reformu ukazala se potreba tek nakon teškog poraza u Krimskom ratu 1853. – 1856. i provedena je pod vodstvom tadašnjeg ministra rata, Dmitrija Miljotina 1862. godine (detaljnije u Ogorec, 2008.: 199-218).

Reforma nakon građanskog rata prva je velika reforma ruske vojske koja nije realizirana u cilju vođenja novog ratnog sukoba, niti kao posljedica katastrofalnih vojnih poraza, a provedena je zbog smanjivanja ogromne 5-milijunske mase vojnika. U tridesetim godinama prošloga stoljeća započele su nove reforme unutar oružanih snaga, međutim kadrovsko razaranje kvalitetnog kadra Crvene armije za vrijeme Staljinovih "čistki", uzrokovalo je retrogradne procese unutar oružanih snaga zbog čega su one u velikoj mjeri nespremno dočekale njemačku agresiju tijekom Drugoga svjetskog rata.¹⁹ Po završetku Drugoga svjetskog rata, započela je nova reforma koja je zahvaljujući blokovskoj bipolarizaciji i hladnoratovskoj politici stvorila ogromnu vojnu silu, gotovo potpuno samostalnu u odlučivanju i praktično "državu u državi".²⁰

a) Reforme nakon raspada SSSR-a

Raspad SSSR-a i odumiranje blokovske bipolarizacije stvorilo je pretpostavku za nove reforme, a program restrukturiranja i modernizacije ruskih oružanih snaga, bio je osmišljen još 1992. godine, te kasnije dopunjen. Cjelokupni proces reformi trebao se odvijati u tri koraka (Barić, 1997.):

- osnivanje novog ministarstva obrane 1992. te izrada kompletnog popisa sredstava kojima su raspolagale ruske oružane snage;
- u drugoj fazi (trebala je trajati od 1993. do 1995.), promijenila bi se struktura oružanih snaga (podjela na osnovne i mobilne snage) i
- u trećoj fazi (1996. - 2000.) oružane snage trebale su biti reorganizirane u pomorske ili teritorijalne skupine razmještene u graničnim područjima prema potencijalno najvećim izvorima ugrožavanja Ruske Federacije.

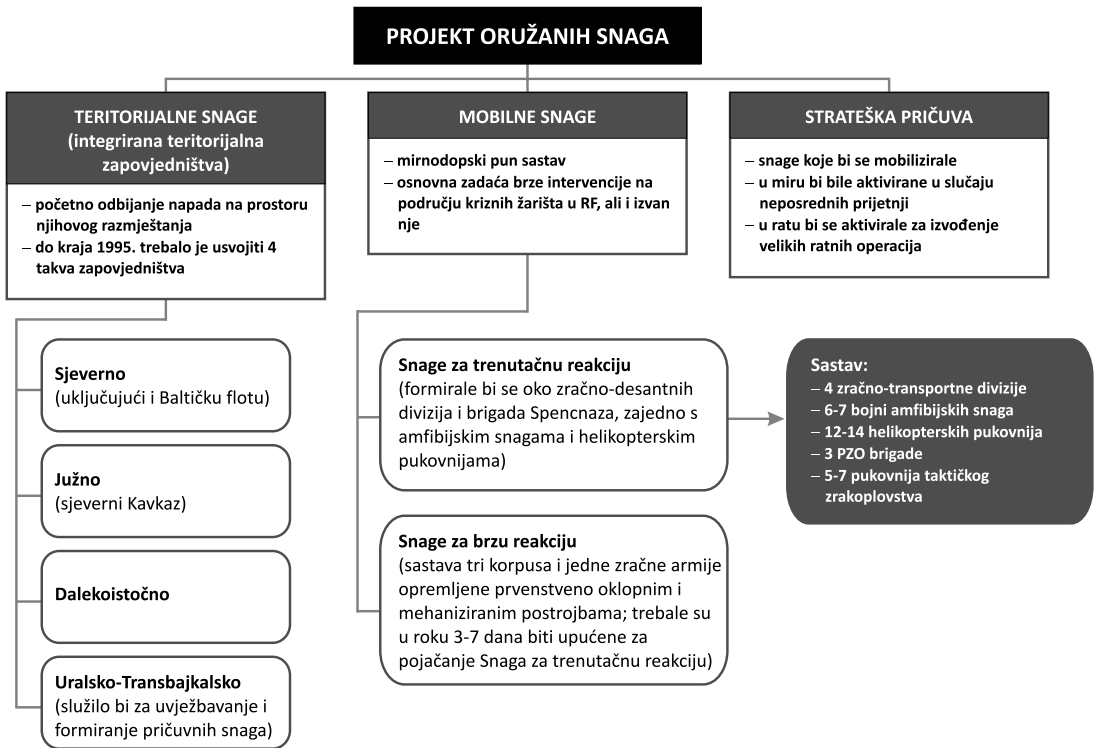
Kada je reorganizacija kopnene vojske trebala biti gotova, započelo bi se s napuštanjem dotadašnje armijsko-divizijske strukture (armije bi bile zamijenjene korpusima, a divizije brigadama). Do 2000. godine bila je predviđena i reorganizacija ostalih grana oružanih snaga (strateške nuklearne snage, zračne snage, zračno-obrambene snage, ratna mornarica), koje su trebale biti svedene na tri grane (kopnena vojska,

¹⁹ Staljinove "čistke" u redovima Crvene armije provedene su u sklopu njegovih "velikih čistki" cjelokupnog državnog i partijskog aparata, pri čemu su u oružanim snagama vrhunac doživjele 1936. i 1937. godine, dakle neposredno pred izbijanje sukoba s Njemačkom. U "čistkama" je posebno teško stradao najviši zapovjedni kadar, koji *de facto* i rukovodi oružanim snagama, pa je uklonjeno troje od ukupno pet maršala koliko je imala Crvena armija, 13 od 15 armijskih generala, 8 od 9 admirala, 50 od 57 generala korpusa, 154 od 186 generala divizija, svih 16 armijskih komesara i 25 od 28 komesara korpusa (Bullock, 1993.: 489). Kako bi se popunio opasni "vakuum" u najvišem vojnom vodstvu, ubrzano su promovirani mladi, nedovoljno iskusni, ali i slabije obrazovani časnici, pri čemu je najvažniji uvjet napredovanja bila bezuvjetna lojalnost Staljinu i puna politička podobnost.

²⁰ Za vrijeme Drugoga svjetskog rata sovjetske oružane snage stekle su povlašteni status u sovjetskom društvu koji je proizašao iz velikih žrtava četverogodišnje borbe s njemačkim *Wehrmachtom*. Osim toga, hladnoratovska konfrontacija s SAD-om imala je prioritet u opremanju oružanih snaga novim borbenim sustavima, zbog čega je stvoren velik vojno-industrijski kompleks, za čije se financiranje u drugoj polovini osamdesetih godina prošlog stoljeća izdvajalo 15 posto BNP (Ogorec, 2008.: 201).

zračne snage, u čiji sastav bi se inkorporirale strateške nuklearne snage i zračno-obrambene snage, te ratna mornarica). Po pitanju brojčanog sastava, predviđeno je znatno smanjenje ljudstva i borbenih sustava, a prema planu koji je donijelo rusko ministarstvo obrane, oružane snage trebale su se podijeliti na tri komponente (Grafički prikaz 5), međutim realizacija se nije odvijala prema zacrtanim planovima.

Grafički prikaz 5. Reforme u ruskoj vojsci kroz povijest

Izvor: Ogorec, 2008.: 203.

Ukratko, reforme koje su bile planirane još sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća, prolongirane su do kasnih devedesetih, kad je njihova realizacija zaustavljena zbog nedovoljnih sredstava i snažnog otpora protureformskih struja u oružanim snagama i političkim strukturama, a da praktično nisu niti započele.²¹ Prave kvalitativne reforme započele su tek dolaskom Vladimira Putina na čelo države i postavljanjem novog ministra obrane Sergeja Ivanova, koje su realizirane kroz šest

²¹ S obzirom da su reformskim procesima ruske oružane snage trebale postati znatno manje, iznimno dobro opremljena i uvježbana, te visoko motivirana oružana sila, to je zahtijevalo radikalne poteze i rezove na koje veći dio vojno-političkog establišmenta očigledno nije bio spreman, jer bi neminovno dovele do značajnog gubitka njihovih privilegija, a upravo je ta struktura trebala biti nositelj najvažnijih reformi.

temeljnih komponenti:

- usavršavanje sustava državnog i vojnog upravljanja;
- optimizacija bojevog sastava formacijske strukture vojne organizacije;
- opremanje naoružanjem i vojnom tehnikom;
- povećanje mobilnosti i bojeve sposobnosti;
- razvoj socijalne infrastrukture;
- razvoj vojnoindustrijskog kompleksa i
- osuvremenjivanje zakonodavstva koje regulira problematiku obrane i oružanih snaga.

Unatoč velikim problemima i zastojima zbog niza propusta, promašaja i “praznih hodova”, koji su otežali i znatno usporili reformske procese, a poneke i onemogućili (detaljnije u Ogorec, 2008.: 206-220), reforma oružanih snaga ipak je provedena, čime su stvoreni preduvjeti za njihov daljnji razvoj. Izbijanje sukoba u Gruziji ruske oružane snage dočekale su potpuno “umivene” i “očišćene” od posljedica “Jeljcinove stagnacije” (preciznije bi bilo reći “retardacije” - nap.aut.) i debakla u Prvom čečenskom ratu, tako da su pokazale iznimnu učinkovitost, ali su ujedno stvoreni i uvjeti za nove reformske procese, koji su po starom ruskom načelu (“nakon rata – reforma”) započele u predsjedničkom mandatu Medvedeva.

b) Aktualni reformski procesi

Na temelju iskustava iz rusko-gruzijskog sukoba donesena je odluka o početku novih, krupnih reformi ruskih oružanih snaga, koje se u načelu odnose na (Puhov, 2008.):

- ubrzano smanjivanje brojnog stanja sa 1,13 milijuna na milijun vojnika i časnika;
- reduciranje broja časnika i restrukturiranje časničkog zbora;
- ustrojavanje dočasničkog zbora;
- intenzivniju centralizaciju sustava vojnog školstva;
- reorganizaciju i smanjivanje brojnosti najviših zapovjednih i nadzornih struktura, uključujući Ministarstvo obrane i Glavni stožer;
- potpunu profesionalizaciju oružanih snaga i povećanje stupnja bojeve pripravnosti postrojbi;
- reorganizaciju pričuvnog sustava i načina njihove izobrazbe;
- smanjivanje broja postrojbi, zapovjedništava i vojnih baza;
- prijelaz s divizijsko-pukovnijskog ustroja oružanih snaga na brigadni, ukidanje korpusnih i armijskih zapovjedništava, te
- potpunu reorganizaciju zračno-desantnih snaga.

Sukladno novim načelima uporabe oružanih snaga u promijenjenoj globalnoj geopolitičkoj strukturi međunarodne zajednice, masovne vojske utemeljene na novačkom

i mobilizacijskom sustavu popune postale su arhaična društvena kategorija, koja se nužno mora mijenjati znatno većom (ukoliko ne i potpunom) profesionalizacijom oružanih snaga, koje time postaju znatno manje, ali ujedno i daleko operativnije i učinkovitije. Ruske oružane snage su profesionalizaciju svog djelatnog sastava započele 2001. godine, a vojna intervencija u Gruziji dodatno je potvrdila potrebu njihove potpune profesionalizacije, ali i smanjivanja još uvijek previše glomaznog vojnog aparata.²²

Plan nove reforme nije usmjeren isključivo na redukciju oružanih snaga sa sadašnjih 1 130 000 na milijun pripadnika do 2012. godine, koja sama po sebi ne bi ništa riješila, već prvenstveno na reorganizaciju strukture časničkih dužnosti, u čemu i jesu najveći zahvati (Tablica 2).

Tablica 2. Reorganizacija strukture časničkih dužnosti

Brojno stanje	2008. godina	2012. godina
Cjelokupne oružane snage	1 130 000	1 000 000
Časnici	355 000	150 000
Generali	1107	886
Brigadiri i pukovnici	25 665	9114
Bojnici	99 550	25 000
Satnici	90 000	40 000
Poručnici i stariji poručnici	50 000	60 000

Izvor: CAST researches

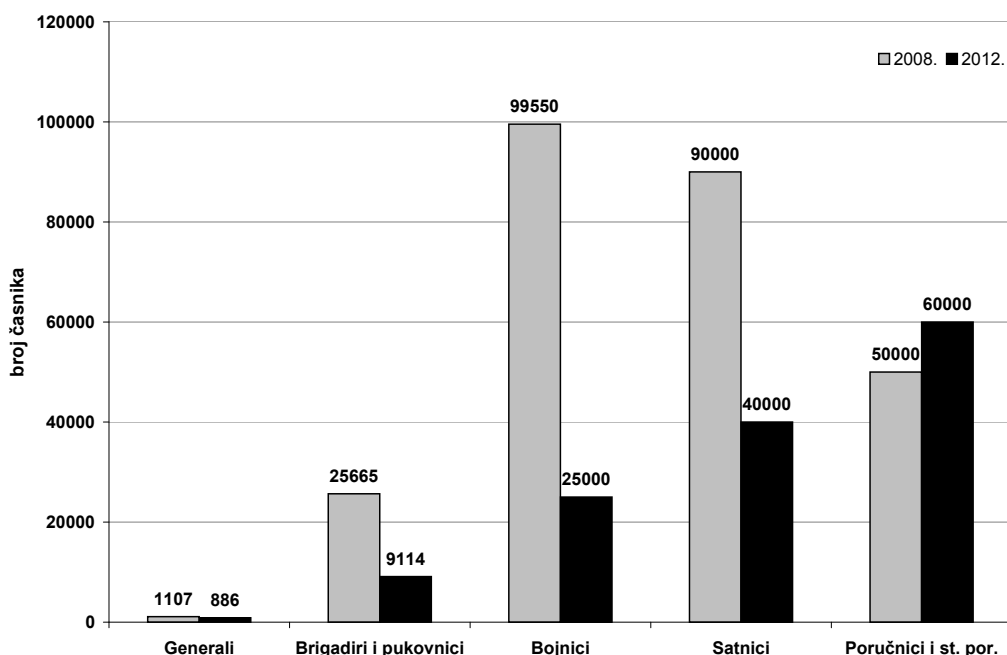
U ovom slučaju radi se o ukidanju časničkih ustrojbenih mjesta sa sadašnjih 355 000 na najviše 150 000 (*“О новом облике Вооруженных Сил Российской Федерации”*) što je stvarno i više nego radikalni organizacijski “rez”. Naravno, ne radi se o potpunom ukidanju svih 355 000 radnih mjesta, jer će veći dio njih biti preimenovan u dočasničke ili čak civilne dužnosti, nego se na taj način pokušava izbalansirati struktura časničkog sastava koja je sada prilično nepovoljna i opterećena velikim brojem visokih činova.²³ Disbalans u činovima nastupio je prvenstveno kao posljedica

²² Tijekom reformi koje su započele u oružanim snagama dolaskom Putina na predsjedničku dužnost izvršeno je prvo veliko smanjivanje oružanih snaga, koje su u relativno kratkom razdoblju smanjene s brojnog stanja od oko 1 500 000 pripadnika na 1 162 000, pri čemu je trebalo riješiti cijeli niz vrlo složenih tehničkih, socijalnih i logističkih problema koji su tom prilikom nastali (Ogorec, 2008.: 215). Smanjivanje brojnog stanja nastavljeno je i dalje, međutim ne više u tako radikalnom obliku (uglavnom tzv. “prirodnim” odljevom, tj. odlaskom profesionalnog sastava u starosnu mirovinu), tako da su prije izbivanja sukoba u Gruziji ruske oružane snage brojale ukupno 1 130 000 pripadnika.

²³ Sadašnje ustrojbeno stanje u ruskim oružanim snagama još uvijek reflektira probleme

teškog razdoblja "Jeljinove stagnacije", kada su oružane snage dovedene na rub egzistencije, a mizerno plaćeni časnici na rub (pa i duboko ispod njega) ljudskog dostojanstva (detaljnije u Ogorec, 2008.: 61-66). Mlađi, sposobniji i ambiciozniji časnici (u pravilu tek na početku vojne karijere – dakle i nižih činova) masovno su napuštali oružane snage i "tražili kruha" na znatno bolje plaćenim radnim mjestima u građanstvu (nerijetko i u okviru tada brzo narastajućeg kriminalnog miljea), a stariji časnici s već dužim stažem u oružanim snagama (i sukladno tome višim činovima) teže su se odlučivali na tako radikalne životne poteze, bez obzira na bijedu osobnog standarda. Dugotrajnija posljedica tih procesa je sadašnja "obrnuta hijerarhijska piramida", odnosno znatno veći broj časnika viših činova u odnosu na niže časnike, što je u strukturi svake vojne organizacije potpuno neodrživo stanje. Upravo zbog toga, aktualnim reformskim procesima koji su započeli praktično krajem prošle godine, nastoji se "preokrenuti" ta hijerarhijska piramida i uspostaviti normalna struktura činova, što se namjerava postići upravo najvećim smanjivanjem najviših činova (Grafički prikaz 6).

Grafički prikaz 6. Restrukturiranje činova i časničkih dužnosti

nastale u vrijeme Sovjetske armije, kada je bilo gotovo nezamislivo da bilo kakav složeniji posao u vojsci obavlja itko osim časnika. Sukladno tome dočasnički sastav je bio gotovo na razini vojnika (bolje rečeno, dočasnici su ustvari bili ono što danas obavljaju profesionalni vojnici – operateri na raketnim sustavima, snajperisti, vozači borbenih vozila, vezisti i sl.), zbog čega se nije niti razvio dočasnički zbor. Takav razvoj oružanih snaga rezultirao je iznimno velikim udjelom časnika u ukupnom sastavu vojske, što se proteže i do današnjih dana. Konkretnije, sadašnja ustrojbeno struktura ruskih oružanih snaga uključuje 32% časničkih dužnosti, dok je po iskustvima suvremenih vojski optimalni broj 7 – 20%. Nakon restrukturiranja, ruske oružane snage imat će ukupno 15% časničkih dužnosti.

Iz grafičkog prikaza je vidljivo kako "obrnuta hijerarhijska piramida" činova najviše pogađa časnike srednje životne dobi (bojнике i satnike), kojih se u oružanim snagama najviše nakupilo i sukladno tome potrebni su najradikalniji "rezovi", dok temeljne časničke činove (poručnika i starijeg poručnika) treba dopunjavati novačenjem novih ljudi.²⁴

Takve promjene zahtijevaju i restrukturiranje dočasničkog zbora, ili bolje rečeno njegovo ustrojavanje, jer do sada praktično nije niti postojao unatoč velikog broja dočasnika. Naime, dočasnički zbor podrazumijeva izgradnju ne samo zakonski definirane hijerarhijske organizacije vojničkih činova, nego i specifične socijalne strukture koja je vrlo slična društvenoj strukturi časničkog zbora i na neki način egzistira paralelno uz nju. Tradicionalno, takva struktura specifičnost je oružanih snaga SAD-a i u određenoj mjeri Velike Britanije i donekle Francuske, međutim na Istoku nikada nije zaživjela, a osobito ne u carskoj Rusiji i kasnije u Crvenoj armiji. Suvremena struktura oružanih snaga zahtijeva odgovarajuću izgradnju dočasničkog zbora, koji se u sociološkom smislu formira decenijama, čega su i Rusi itekako svjesni,²⁵ te će biti vrlo zanimljivo promatrati rusko iskustvo po tom pitanju, osobito zbog toga što je društveni položaj dočasnika tradicionalno imao sasvim drugačiju ulogu i nosio potpuno različite konotacije od dočasnika u oružanim snagama zapadnih zemalja.

Iskustva iz rusko-gruzijskog sukoba pokazala su i potpunu zastarjelost aktualne ustrojbene strukture sustava zapovijedanja i vođenja, koja se pokazala previše krutom i potpuno neadekvatnom suvremenim oružanim snagama (zapravo, primjerenija je sustavu masovne, novačke vojske), osobito na operativno-strateškim razinama. Zbog toga se kroz aktualne reforme, uz cjelokupnu redukciju brojnog stanja, pokreće restrukturiranje organizacijsko-ustrojbenog modela postrojbi. Drugim riječima, sa sadašnje pukovnijsko-divizijske strukture prelazi se na brigadnu, kao znatno fleksibilniju, operativniju i učinkovitiju za vođenje suvremenih operacija. Brigade bi neposredno bile ustrojbeno vezane za operativno-taktička zapovjedništva razine najbliže razini armijskog korpusa, a oni za vojne okruge. Vojni okruzi kao najviša teritorijalno-strateška tijela vođenja i zapovijedanja promijenili bi se samo u operativnom smislu, smanjivanjem ingerencija i fokusiranjem isključivo na vojne operativne i zapovjedne zadaće, ali i smanjivanjem brojnog stanja stalnog sastava. Takvim preustrojavanjem došlo bi do značajnog smanjivanja sadašnjeg broja postrojbi, što bi praktično zahvatilo cjelokupne oružane snage, a najizrazitije bi se odrazilo na strukturu kopnene vojske (Grafički prikaz 7).

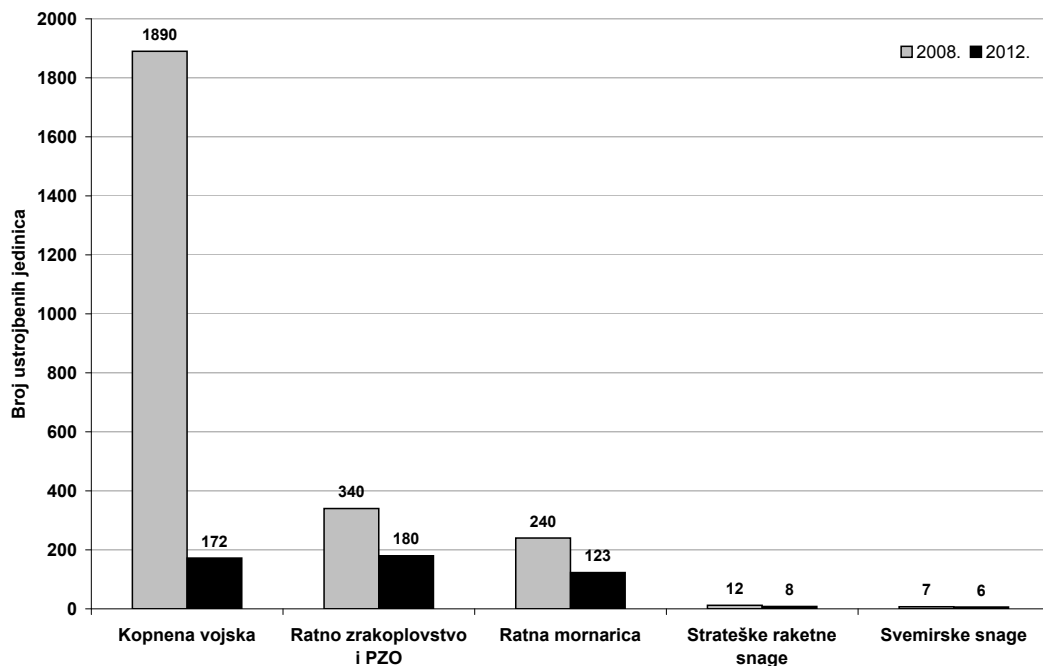
Tako strukturirane oružane snage, s reduciranim brojem zapovjedništava, postrojbi, ustanova i drugih ustrojbenih elemenata više ne bi imale potrebe niti za glomaznim središnjim administrativno-upravnim aparatom koji čine Ministarstvo obrane, Glavni stožer i razna druga kontrolna i upravna tijela, pa se planira sma-

²⁴ Konkretnije, generala i admirala smanjivat će se za oko 20% od sadašnjeg brojnog stanja, pukovnika i brigadira za 64,48%, bojnika za 74,88% i satnika za 55,55%, dok se brojno stanje prvih časničkih dužnosti treba povećati za oko 20%.

²⁵ "Snažni dočasnički zbor može biti osnovica vojničke obuke i stege, ali uključivanje narednika u novi sustav neće se moći provesti u 2-3 godine nego po nekim predviđanjima minimalno u 10-15 godina" (Puhov, 2008.: 11).

njivanje središnjeg aparata Ministarstva obrane sa 10 523 na 3500 djelatnika, a zapovjedna i kontrolna tijela Ministarstva obrane (među kojima je najveći i najvažniji Glavni stožer) sa 11 290 na ukupno 5000 djelatnika.

Grafički prikaz 7. Smanjivanje postrojbi, zapovjedništava i ustanova oružanih snaga

Izvor: CAST researches

Na vrlo sličan način planirane su reforme vojnog obrazovnog sustava, koji se trenutno sastoji od 15 vojnih akademija, 4 vojna univerziteta i 46 raznih vojnih učilišta i instituta.²⁶ Tako velik broj različitih vojnih školskih i znanstvenih institucija isto tako je svojevrstni ostatak iz sovjetskog razdoblja u kojem su oružane snage bile ogromna društvena struktura u kojoj je gotovo svaki rod vojske razvijao sebi potrebne kadrove i samim time sustav njihovog školovanja i to od temeljne do najviše zapovjedne razine. Razumljivo, smanjivanjem oružanih snaga, te gašenjem cijelog niza arhaičnih struktura u njima, smanjuje se potreba ne samo za brojem časničkog kadra, nego i specijalizacijama koje se mogu postići školovanjem na već postojećim civilnim školskim ustanovama (npr. pravnici, ekonomisti, financijski stručnjaci, prevoditelji, informatičari itd.), zbog čega se do 2012. planira cjelokupni sustav ruskog vojnog školstva svesti na tri vojna školsko-znanstvena centra, šest vojnih akademija i jedan vojni univerzitet (*О новом облике Вооруженных Сил Российской Федерации*).

²⁶ Po službenim podacima Ministarstva obrane Ruske Federacije (dostupno na <http://www.mil.ru/>).

Novi reformski procesi trebali bi osobito intenzivno restrukturirati sadašnji samostalni rod vojske, pod neposrednim zapovjedništvom Ministarstva obrane – zračno-desantne snage.²⁷ Prva velika reforma zračno-desantnih snaga realizirana je već nakon raspada SSSR-a, kada je njihova operativno-strateška uloga značajno izmijenjena.²⁸ Početkom 90-ih godina prošlog stoljeća su (po zamisli tadašnjeg ministra obrane Gračeva) zračno-desantne divizije trebale predstavljati osnovicu mobilnih snaga, međutim taj projekt do današnjih dana nije realiziran zbog nedostatka financijskih sredstava, ali i promjene smjera u cjelokupnim reformskim procesima oružanih snaga, da bi tek aktualnim reformskim procesima to moglo biti ostvareno, naravno u dosta modificiranom obliku.²⁹

4. ZAKLJUČAK

Sada više nema gotovo nikakve dileme da je Rusija nakon intervencije u Gruziji pokazala kako se na globalnu političku scenu vratila ne samo kao velika zemlja bogata prirodnim resursima i nezaobilazni čimbenik u energetskej raspodjeli, nego ponovno i kao respektabilna vojna sila. S druge strane, ruske oružane snage još uvijek nemaju u potpunosti definirano mjesto i ulogu u novom društvu, jer niti to društvo nije izvršilo potrebne tranzicijske procese (npr. još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri definirani vlasnička struktura, proizvodni odnosi, politički interesi, te sukladno tome niti sustav društvenih vrijednosti), što ih čini dosta ranjivim i osjetljivim na daljnji nastavak još uvijek dosta turbulentnih društvenih procesa. Tu osjetljivost dodatno potencira svojevrsna "nostalgličnost", odnosno sjećanja jednog velikog dijela starijeg časničkog

²⁷ Zapravo, do sada su zračno-desantne postrojbe bile ustrojene pod Zapovjedništvom zračno-desantnih snaga (Команда Воздушно-десантных войск) koje je neposredno podređeno Vrhovnom zapovjedniku (odnosno Predsjedniku RF), ali u praksi predstavljale su stratešku pričuvu najvišeg zapovijedanja, neposredno oslonjenu na Ministarstvo obrane, zbog čega su i formirane u izdvojeni, samostalni rod vojske.

²⁸ U sovjetskoj poslijeratnoj doktrini, zračno-desantne snage predstavljale su (uz oklopno-mehanizirane postrojbe i ratno zrakoplovstvo), glavnu udarnu snagu Sovjetske armije, pa su smatrane jednim od glavnih nositelja taktike "munjevitog rata". Sukladno tome, bile su opremane odgovarajućom opremom i teškom ratnom tehnikom, te ustrojene za zračne desante velikih razmjera. Bivši SSSR imao je sedam zračno-desantnih divizija i 15 jurišnih zračno-transportnih brigada, dok su u sastavu ruskih oružanih snaga danas ostale četiri zračno-desantne divizije i jedna samostalna zračno-desantna brigada, Nastavni centar zračno-desantnih snaga, Rjazanski institut zračno-desantnih snaga, te dijelovi za borbeno osiguranje (Ogorec, 2008.: 282).

²⁹ Kao i u svim ostalim granama i rodovima i zračno-desantne snage s divizijsko-pukovnijskog ustroja prelaze u potpunosti na brigadni. Osim toga, promijenit će se njihova ustrojbeni struktura tako da više neće predstavljati stratešku pričuvu pod isključivom ingerencijom vrhovnog zapovijedanja, već će u sastavu svakog vojnog okruga biti jedna zračno-desantna brigada, kao visoko mobilna borbeni komponenta, podređena neposredno zapovjedništvu vojnog okruga. Da bi mogle odgovoriti takvoj zadaći, brigade će biti opremljene potpuno novim vrstama naoružanja i vojne opreme, a radikalno će se promijeniti i njihova cjelokupna izobrazba, te taktika uporabe (detaljnije na službenim stranicama zračno-desantnih snaga <http://www.mil.ru/848/1045/1277/index.shtml>).

kadra (ali pretežno s visokim činovima i na ključnim dužnostima) na vrijeme kada su oružane snage (zajedno s obavještajnim aparatom) činile najrespektabilniji dio sovjetske zajednice, a situaciji nimalo ne pomaže niti aktualna globalna gospodarsko-financijska kriza koja se u priličnoj mjeri reflektira i na rusko društvo.

Iz ovog vremenskog rakursa takva "nostalgija" može se činiti banalnom i neracionalnom (s čime se u principu možemo i složiti), međutim njezin utjecaj na dosadašnje reformske procese oružanih snaga nije bio nimalo banalan niti beznačajan, već je na njih djelovao više ili manje intenzivno, ali uglavnom retrogradno. Za sada je prilično teško procijeniti mogući uspjeh aktualnih reformi jer su tek započele, međutim ruska vojna sila od početka ovoga stoljeća do danas provela je iznimno veliku kvalitativnu transformaciju u relativno kratkom razdoblju (u što je uključena i vojnički učinkovita intervencija u Gruziji bez obzira na sve evidentirane slabosti i propuste), što svakako predstavlja odgovarajuće jamstvo njihovog uspjeha.

LITERATURA

- Abaev, Vasso (1991.) "Tragedy of South Ossetia: Excess of Genocide". Dostupno na http://sojcc.ru/eng_news/295.html (10. 07. 2009.)
- Andersen, Andrew (2002.): "Russia Versus Georgia: One Undeclared War in the Caucasus", Dostupno na <http://www.conflicts.rem33.com/images/Georgia/RUSSIA%20VERSUS%20GEORGIA.htm> (08. 07. 2009.)
- Barabanov, Mihail (2008.) "The August War between Russia and Georgia" *Moscow Defense Brief* 3(13): 42-48.
- Barić, Robert (1997.) "Medvjed bez kandži – današnje ruske oružane snage" *Hrvatski vojnik* 7(20): 42-49.
- Barnett, Roger (2003.) *Asymmetrical Warfare: Today's Challenge to US Military Power*. Washington: Brassey's Inc.
- Bullock, Alan (1993.) *Hitler and Stalin: Parallel Lives*. New York: Vintage Books.
- Echevarria, Antulio (2005.) *Fourth-Generation War and Other Myths*. Carlisle, Pennsylvania: Strategic Studies Institute.
- Holloway, David (2001.) *The Anatomy of Russian Defense Conversion*. Stanford: Vega Press.
- Kokochashvili, Georgi "Republic of Georgia". Dostupno na <http://www.angelfire.com/ga/georgian/history.html> (07. 07. 2009.)
- Liklikadze, Koba (2008.) "Lessons and Losses of Georgia's Five-Day War with Russia". Dostupno na http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=33974 (07. 07. 2009.)
- Lind, William (2004.) "Understanding Fourth Generation War". Dostupno na <http://www.lewrockwell.com/lind/lind3b.html> (09. 07. 2009.)

- Lukyanov, Fedor (2008.) "Implications of the Georgia-Russia War for Global Politics" *Moscow Defense Brief* 3(13): 24-33.
- Ogorec, Marinko (2008.) *Putinova Rusija – Novi uspon stare vojne sile*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- "О новом облике Вооруженных Сил Российской Федерации". Dostupno na <http://www.mil.ru/info/53270/index.shtml> (07. 07. 2009.).
- Puhov, Ruslan (2008.) "Serdyukov's Plan for Russian Military Reform" *Moscow Defense Brief* 4(14): 8-20.
- Staten, Clark (1998.) "Asymmetric Warfare, the Evolution and Devolution of Terrorism: The Coming Challenge for Emergency and National Security Forces". Dostupno na http://www.d-n-i.net/fcs/asymmetric_warfare_staten.htm (07. 07. 2009.).
- Totadze, Anzor (2008.) *The Ossets in Georgia: Myth and Reality*. Tbilisi: "Universal" Publishing House.
- "Воздушно-десантные войска". Dostupno na <http://www.mil.ru/848/1045/1277/index.shtml> (03. 07. 2009.).

THE NEW REFORM OF RUSSIAN ARMED FORCES: EXPERIENCES FROM THE RUSSIAN-GEORGIAN CONFLICT

Marinko Ogorec

Summary

The Russian Armed Forces have started a new reform with their almost complete qualitative and quantitative transfigure which is supposed to finish in 2012. Reform processes in Russian Armed Forces of such amplitude are usually connected with the most recent experiences from war conflicts in which they participated, so even these reforms are connected with experiences from the recently ended Russian-Georgian conflict in which Russia accomplished a fast military victory. The Russian-Georgian conflict was lead in the style of conventional wars of the 20th century and it can be said that it was the first conflict of that kind in the new century with which the hypothesis how the conventional wars are a definite history and how eventual conflicts of the new age will have exclusively the shape and the content of asymmetrical conflicts-simplifiedly said-will be lead as different shapes of terrorist-antiterrorist actions and operations, has been completely devaluated. Throughout the Russian-Georgian conflict the Russian Armed Forces and the military leadership have gained a full affirmation of value of the reform processes performed in Putin's era, but simultaneously there has been a showing of a sequence of weaknesses, due to which the Russian Armed Forces, no matter on the doubtless brilliant success, have again started a new cycle of reform processes, which were initiated by the president Medvedev after the end of the conflict. Currently it is rather difficult to filtrate their possible success because they just began, however the Russian Army has up till now implemented an extremely large qualitative transformation during a relatively short period, which represents an assurance also in this case.

Keywords: Russia, Russian-Georgian conflict, reform of armed forces, war experiences